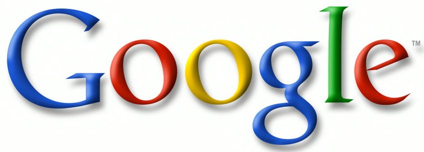

TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU MINA TIO MEA

1/8 2828

[illegible]
Berlin 1838. März.

SPECIMINA

LINGVAE FRANCICAE

IN VSVM AVDITORVM

EDITA A

CAROLO LACHMANNO.

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS

GE. REIMERI

A. 1825.

PRAEFATIO.

Cum artis grammaticae magna pars contineatur lectione et interpretatione scriptorum, linguae Theotiscae rationem scholis academicis hoc uno modo recte exponi posse existimavi, si cum praeceptis usus et exercitatio coniungeretur. itaque praeter cetera, quia nostrorum plerique sermonis Francici vix tenuem et obscuram imaginem animis umbrae modo obversantem tenere solent, visum est mihi, cum praesertim thesauri Schilteriani exempla satis multa conquirere difficile esse intelligerem, huius linguae specimina seorsum edita auditoribus meis proponere. In quorum delectu habendo quid secutus sim, aut cur quidque vel receperim vel intactum sive arbitrio sive invitus praeterierim, neque vacat explicare nec opus est: hoc unum dicam, nihil a me praetermissum esse quo efficere possem ut omnia quam emendatissime scripta vulgarentur. In maiore libelli parte typothetae sollertem manum unius ex auditoribus meis secuti sunt, qui partim apographa mea partim exemplaria impressa a me emendata descripsit. hoc posterius in Kerone, Notkero et Wilrammo factum est, quorum scripta a Schiltero edita, sed verba Theotisca accuratius quam Latina, correxi ad fidem codicum Sangallensium

[illegible] et Cape[illegible]

[illegible] et de [illegible]

[illegible] qui libros [illegible]

[illegible] Se[illegible]

[illegible] etiam c[illegible]

[illegible] Ta[illegible]

[illegible] exempl[illegible]

[illegible] nulla [illegible]

[illegible] nam Ot-

[illegible] unde

[illegible] prosodias

[illegible] notatae,

[illegible] co-

[illegible] carminis,

[illegible] regis persecu-

[illegible] multa re-

[illegible] ten-

[illegible] expediverim: ceterum

[illegible] voca-

[illegible] notari.

Ex vocabulario S. Galli in cod. Scotico Sangall. 913.
saec. VIII vel VII.

(p. 197.) timor forhta tremor piped disciplina aigi possessio heeht lucrus gauuin mugit hloit boues ohson uacge chôi uitulus calp taurus far fera teor siluaticus uuildi domesticus haimisc singularis epur ceruus hiruz ursus perq lupus uuolf uulpes foha lepus haso mustella uuisula talbus scero (198) fespertilia fredarmi rana frosc uolatilia fleoganti cupile looc apes pini aquila aro accipiter hapuh curuus hram cecus plint mancus hamf claudus halzer hidpropecis lam lippus ainaugi farius feeh diuersus meslih torpur scanda contumilia honida increpatio gapulch (199) rixa secce lites strita gippus sceleher geberusus houarehti caluus calauuer uerrug uuarza genitor fater genetrix moter nouerca steofmoter germanus proder germana suester cossofrenus gatulinc cosina magin sotia gadofta tribus cumpurie genelogia cunni ligatus gabutan solutus antbuntan uenales fali emere saufen uendere ficaufen dissociare intmahon (200) uolo uuille nolo niuuille pecunia scaz . . . . ouues gregies fihu pecure scaf ouicula au aries ram agnus lamp. belat plazit . . . re gaizi . . . . rerat hedu . . cizi porci suuin carrulat cirrit equus hros hinnit huuaiiot armentum hrind miluus uuiio nidus nest passer sparo musca fleoga gubrunes hornazza uuespa uuafsa cim . . . . ge (201) scifes mizun tauan premo stercur dost mucca hroz inmuntitia unhreini ueritas uuar mendacium lugin prope nah longe fer (202) mox nuua

A

Ex glossario Keronis (cod. Sangall. 911. saec. VIII.).

(p. 36.) afrigus. urfrosti. uentus. uuind. méridianus. meddiladaccun. allabitus. umpisliphend. leniter. lihtlihho. decurrit. hlauffit. ast ego. ih pim. ego autem. ih kiuuisso. aries. uuidhar. genus. chunni. tomenti. pinono. expugnationes. obakifehtum. adtinuatus. kithunned. (p. 37.) exilis. luzzikem. gracilis. trumum. subtilis. smalem. austrolocus. sundarstat. estimator. uuanendi. siderum. sternono. aethera. umpiuuerft. rota caeli. rad himiles. apústia. ummez. crapula. uparazzi. saturitas. fulli. edhon. focalchunni. aquila. aro. alabastrum. salpfaz. uaculum. flascon. genus. chunni. marmoris. marmules. preciosi. diurlihcher. apologia. andrahha. excusacio. laida. ancilia. kilaupo. arma. uuaffan. (p. 38.) caelestia. himilischa. allegoriam. spelpatih. aliut. andher. quidit. pro aliud. andher. rechit. significans. endi zaihinit. anagogen. uflih. superior. endi upiror. intellectus. enkid. analogia. uuistom. racio. rehd. uel origo. edho ufchumi. aut sapientia. edho spahidha. altrinsecus. undar kinozsceffi. abinuicem. undar zuueom. amilia. liuplihhi. amentia. minneontlih. antesizandilothe. extremi ordines. uzzana endi prurdi. uinearum. uuincardono. ancie. antilodi: (p. 39.) capilli. fahso. admissi. kifrumit. adpendit. zohankendi. estimat. uuanendi. arbitrium. kiuualditha. oppinatio. mentis. kerunka moates. ab incursu. fona anahlaufti. ab inpugnacione. fona kifehte. abrisum. fona scim. splendor. perahti. auri. coldes. arbusta. peripaum. uitis qui in arbore crescit. fructifica. uinea. fructuosa. uuinrepa. perandiu. arripit. picriffit. adprehendit. pifahit. (p. 40.) actenus. thiudinku. usque nunc. unzi nu. abissus. aberundi. profundum. cruntlossi. apocalipsis. intheenessi. reuelacio. inrikani. apocrifa. unquidi. recondita. furipandan. endi furipotan. egiptus. ekifti. tribulatio. arpeiti. achademicus. spahi. philosophus. uuasazuuizzo. achademia. kimahchot. locus. stat. ubi. thar plato. plata tractabo. trahtoto.

Ex Isidori libello de nativitate domini Theotisce verso, cap. III.

(p. 349. Rostg.) Ibu xpist Got nist, sagheen nu dhea unchilaubun uns, zi huuemu Got uuari sprehhendi in Genesi dhar ir quhad. Duoemes mannan uns anachiliihhan, endi in unseru chiliihnissu. So dhar auh after ist chiquhedan, endi Got chiscuof mannan anachiliihhan endi chiliihhan Gote chifrumida dhen. Suohhen dhea nu auur. huue- (p. 350.) lih got chiscuofi: odho in huuelihhes gotnissu anachiliihhan mannan chifrumidi, dhen ir chiscuof. Ibu sie antuurdant endi quhedant: in angilo; Inu ni angil nist anaebanchiliih Gote? Dhanne, so dhrato mihhil undarscheit ist. undar dhera chiscafti chiliihnissu, endi dhes izs al chiscuof. Odho mahti angil so sama so Got mannan chifrumman? Dhazs so zi chilaubanne, mihhil unootnissa ist. Huuemu ist dhiz nu zi quhedanne, odho zi huues chiliihnissu uuardh man chiscaffan nibu zi dhes dher anaebanliih ist Go- (p. 351.) te endi chinamno ist mit Godu? Endi auh ibu xps druhtin nist; huuelih druhtin regonoda fyur in Sodoma fona druhtine? So chiuuisso chiscriban ist in Genesi: endi regonoda druhtin fona druhtine ubar Sodomam endi Gomorram suuebul endi fyur. In dhesemu quhide ni bluchisoe eoman, ni dhiz sii chiuuisso dher ander heit Godes, selbo druhtin xpist. Endi huuer ist dhanne dher druhtin, nibu ist zi ernusti sunu fona fater; Dher simbles fona dhemu fater chisendit chiquuon ist fona himile ni- (p. 352.) dhar quheman, endi uph stigan. Mit dheseru urchundin dhea, einun gotnissa, endi undarscheit dhero zuueiio, heido fater, endi sunes hluttror leohte ist araugit. Inu ibu xps druhtin nist; umbi dhen Dauid in psalmom quhad: Quhad druhtin druhtine minemu; sitzi az zesuun halp miin. Dhoh xps in dhes fleisches liihhamin sii Dauides sunu; oh ir ist chiuuisso in dhemu heilegin gheiste Got ioh druhtin. Nibu xpist druhtin sii, umbi huuenan quhad Da- (p. 353.) uid in chuningo boohum: Sus quhad dher gomo dhemu izs firgheban uuard

adhal sangheri Israhelo umbi xpan Iacobes Got. Druhtines gheist ist sprehhendi dhurah mih, endi siin uuort dhurah mina zungun. Ibu nu xrist druhtin nist, huuer ist dher uuerodheoda druhtin, dher fona uuerodheoda druhtine uuard chisendit; So ir selbo quhad dhurah Zachariam: Sus quhad druhtin uuerodheoda Got: sendida mih after guotliihhin zi dheodom, (p. 354.) dhem euuuih biraubodon. Dher euuuih hrinit, hrinit sines augin sehun. See bidhiu ih hepfu mina hant ubar sie, endi sie uuerdant zi scaahche dhem im aer dheonodon; endi er sculut bichennen dhazs uuerodheoda druhtin mih sendida. Uuala nu auh huues mac dhesiu stimna uuesan, nibu dhes nerrendin druhtines, ir almahtic Got sih chundida uuesan chisendidan fona dhemu almahtigin fater. So chisendit uuard chiuuisso zi (p. 355.) dheodum after dheru sineru gotnissa guotliihhin, dhea ir samant hapta mit fater; Dhuo ir sih selban arideilida endi scalches farauua infenc, uuordan uuardh chihoric untazs zi dode. Dher selbo auh hear after folghendo quhad: Lobo endi freuuui dih Siones dohter, bidhiu huuanda see ih quhimu, endi in dhir mitteru ardon, quhad druhtin. Endi in dhemu daghe uuerdhant manego dheodum chisamnoda zi druhtine, endi uuerdhant mine liudi, endi ih ardon in dhir mitteru, endi dhu uueist dhazs uuerodheoda druh- (p. 356.) tin sendida mih zi dhir. Huuelih ist auur nu dhesa druhtin fona uuerodheoda druhtine chisendit, nibu auur dher selbo druhtin nerrendeo xpist. Ubar dhazs ist auh hear bifora fona dhemu heilegin gheiste; fona dhes gotnissu, ioh dhazs ir Gotes gheist ist, sus quhad Iob: Druhtines gheist chideda mih, endi adum dhes almahtigin chiquihhida mih. See endi mih deda Got, so selp so dhih. Umbi dhen selbun dhen ir aer chiuuisso quhad: Druhtines gheist chiuuorahta mih: Dhazs heftida auur zi Gote, dhar ir after dhiu huhad: Endi mih chideda Got, so selpso dhih; Dhazs ir chichundida, dhazs dher selbo gheist ist Got.

Ex Keronis interpretatione regulae S. Benedicti (cod. Sangall. 916. saec. IX.).

andar dera deomuati stiagilsprozzo ist
(p. 28 a.) Secundus humilitatis gradus est,

ibu eiganan huuelih ni minnoot vvillon kirida sina
si propriam quis non amans voluntatem desideria sua

nist kelustidoot erfullan uzzan stimma dia tatim
non delectetur implere, sed vocem illam domini factis

si keleisinit qhuedentes ni qhuuam tuan vvillon minan
imitetur dicentis: Non veni facere voluntatem meam,

uzzan des der mih santa auur qhuidit kescrift vvillo
sed ejus qui me misit. Item dicit scriptura: Voluntas

hebit vvizzi indi notduruft karauuit era. dritto
habet poenam, et necessitas parit coronam. Tertius

dera deoheiti stiagil ist so huuelih fora cotes minnv
humilitatis gradus est, ut quis pro dei amore

eocouuelihhera hoorsamii sih vntar tuat merorin leisanonti
omni obedientia se subdat majori, imitans

nan fona demu qhuidit poto vvortanaer horsa-
dominum, de quo dicit apostolus: Factus obe-

moonti ..... vnzi ze tode fiordo
diens ..... usque ad mortem. Quartus humilitatis gra-

ibi deru selbun hoorsamii herteem vvidaruuar-
dus est, si in ipsa obedientia duris et contra-

teem rahhom edo sosama diem lustim anapruhganeem
riis rebus vel etiam quibus libet inrogatis

vvidarmuatum dera suuigentun inhucti ....
injuriis tacita conscientia ....

halsit si indi fardolenti nalles muadee edo kelide
plectatur et sustinens non lassescat vel discedat,

qhuedenteru der durahvvisit vnsi in enti deseer
dicente scriptura: Qui perseveraverit usque in finem, hic

kehaltener ist so si kestarachit herza dinaz int-
salvus erit. Item: Confortetur cor tuum, et sus-

habee keauckenti kelaubigan fora me
tine dominum. Et ostendens fidelem pro domino

alliu so sama wvidarmuarti fardoleen scolan qhuidit fora
universa etiam contraria sustinere debere, dicit ex

heitiu fartragantero duruh dih tode laga-
persona sufferentium: Propter te morte adficimur tota

lihhin vvanente pinumees so scaf dera slahta indi sih-
die, exaestimati sumus ut oves occisionis. Et se-

hure fona vvane des itlonnes dera cotchundi vntiri sin ke-
curi de spe retributionis divinae subsequun-

folget mendente qhuedente vzzan in diem alleem
tur gaudentes et dicentes: Sed in his omnibus

uberuuinnamees duruh inan der keminnota unsih
superamus propter eum qui dilexit nos.

So andreru stet kesuahtoos vnsih
Et item alio loco scriptura: Probasti (p. 28b.) nos

fuire vnsih ersuahtos soso ...... ist ersuahhit
deus, igne nos exatninasti sicut ...... examinatur

silbar ana leittos vnsih in seid saztoos arabeit
argentum; induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes

in hrucki unseremv so keauoke untar herirra scolan
in dorso nostro. Et ut ostendat sub priore debere

vnsih vvesan vntari ist kefolgeet ana saztos n
nos esse, subsequitur dicens: Inposuisti homines

uber haubit vnseriu ioh auh kipot in
super capita nostra. Sed et praeceptum domini in

uuidarvvarteem in uuidarmuatint
adversis et injuriis per patientiam adimplen-
die kislagante ... chinnibahhon kebeen ioh andran
tes, qui percussi .... maxillam, praebent et aliam;
erfirtero tunihh .. farlaazzeen auh lahhan kemootanteru
auferenti tunicam dimittunt et pallium; angariati
millu kangant ioh zuuo indi mit paulv potin lucke
miliario wadunt et duo, et cum Paulo apostolo falsos
pruader fardoleent indi aahtunga fardoleent indi ubilo
fratres sustinent et persecutionem sustinent et mala
sprehhante sih vvela qhuedant. finfto
dicentes se benedicunt. Quintus humilitatis gradus
ibu alle kidancha ubile herzin sinemv zua qhuement,
si omnes cogitationes malas corde suo advenientes
mante edo ubile fona sih keporaganiv ketaniu duruh deo-
tes vel mala a se absconse commissa per hu-
muatlihha pigiht ni farhele sinemv epa-
milem confessionem abbati non celaverit suo, or-
nanti vnsih fona deseru rachv kescrift qhuedenti hortan-
tans nos de hac re scriptura dicens: Revela
ne vvec dinan indi vvani in inan auur
domino viam tuam et spera in eum. Et item dicit:
gehat truhtine pidiv cuater pidiv in uueruolti
Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in seculum
armiherzida siniv . auus miseitaat mina
misericordia ejus. Et item propheta: Delictum meum
chund, dir teta unreht miniv pidachta qhuad
cognitum tibi feci, et injustitias meas non operui. Di-
ih fora keohundv vvidar mih vnreht minaz ne
xi, pronuntiabo adversum me injustitias meas domino,

du farliazzi erlosida d . . . . . neru. (Hinc alia manus.)
et tu remisisti impietatem . . . .

to ibu eocouuelihheru smahlihhii
Sextus humilitatis gradus est, si omni umilitate

uzorosti kehabenter h ze lu dei
vel extremitate contentus sit monachus, et ad omnia, quae

imu ana kimahchot sama so uuerahman hubilan suanne
sibi injunguntur, velut operarium malum judicet

unuuirdigan, ti imu t gin ze
et indignum, (p. 29 *a.*) dicens sibi cum propheta: Ad

neouuiehti keprauhoter pim ni uuissa so noz
nihilum redactus sum, et nescivi; ut jumentum

uuortaner pim mit h h lum mit dih. to
factus sum apud te, et ego semper tecum. Septimus

ibu allem h innarorun iati
humilitatis gradus est, si omnibus se inferiorem et

smahlihorun nalles einin ra zungun fora kichunde
viliorem non solum sua lingua pronuntiet,

uzzan so sama dr inuuartun zin kelaube minna theonon-
sed etiam intimo cordis credat affectu, humi-

te h ti t gin h k pim uurum
lians se et dicens cum propheta: Ego autem sum vermis

nalles n ituuiz manno auueraf deota er-
et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis; ex-

hapener . . . kedeonoter . . . . kescanter auar
altatus . . . et humiliatus . . . . et confusus. Et item:

cuat mir, kedeonotos h z lirnem kepot diniu
Bonum mihi, quod humiliasti me, ut discam mandata tua.

do ibu neouueh tue
Octavus humilitatis gradus est, si nihil agat monachus,

uzzan daz dera kameinsanum des tres gu edo me-
nisi quod communis monasterii regula vel ma-
rorono sint keepanan piladi.
jorum cohortantur exempla. Nonus humilitatis gradus
ibu zungun ze sprehhanne piuuerie
est, si linguam ad loquendum prohibeat monachus et
suuigali ti unzi zanfrahidu ni spreh-
taciturnitatem habens usque ad interrogationem non loqua-
he ru ke ti ta in filu sprahhi nist erflohan
tur, dicente scriptura: Quia in multiloquio non effugitur
sunta ta comman zunkaler nist kerihtit uber
peccatum, et quia vir linguosus non diregitur super
erda to ibu ni si samf-
terram. Decimus humilitatis gradus est, si non sit faci-
ter enti funser in lahtere ta kescriban ist unfruater in
lis ac promptus in risu, quia scriptum est: Stultus in
lahtere heuit stim sina.
risu exaltat vocem suam. Undecimus humilitatis gra-
sprihhit slehto ano hlahtar
dus est, si, cum loquitur, monachus leniter et sine risu
theomuatliho mit fruati foiv uuort enti
humiliter (p. 29 b.) cum gravitate vel pauca verba et
redohaftiu sprehhe enti ni si hlutreister in stimmu
rationabilia loquatur, et non sit clamosus in voce,
so kescriban ist spaher uuortum kechundit foem.
sicut scriptum est: Sapiens verbis innotescit paucis.
zuuelifto ibv nalles einin her-
Duodecimus humilitatis gradus est, si non solum cor-
zin uzzan sosama demu selbin lihamin theo-
de monachus sed etiam ipso corpore humili-

heit sehhantem h hum chundit daz ist unbrahche
tatem videntibus se semper indicet, id est in opere,

in cartin in uueke in achre
in oratorio, in monasterio, in orto, in via, in agro

edo so uuar so sizanti kanti edo stantanti kehneictemu
vel ubicunque sedens ambulans vel stans inclinato

si sinbulum h te kestactem in erda kasihtim
sit semper capite, defixis in terram aspectibus,

scultikan sih eocouuelililhera citi fona sunteo sinem vva-
reum se omni hora de peccatis suis ae-

nanti giv sih dera forahtlihun suano auur kakanuuarti
stimans, jam se tremendo judicio repraesentari

uuane qued mu imu in herzin lum daz daz achi-
estimet, dicens sibi in corde semper illud, quod publi-

uuiz firinari der cuatchundento kistactem in erda augom
canus ille evangelicus fixis in terram oculis

quad ni pim uuirdiker ih suntigo heffan
dixit: Domine, non sum dignus ego peccator levare

gun minin ze himile enti auur mit gin ke-
oculos meos ad coelum. Itidem cum propheta: In-

progâner pim enti kedeonotêr pim eogouueri k desem
curvatus sum et humiliatus sum usquequaque. Ergo his

allen dera deoheiti stiagilum ufkistikanem saar
omnibus humilitatis gradibus ascensis monachus mox

ze minnu tes pichvame . . . . hu duruhnohto az
ad caritatem dei perveniet . . . . perfecta foras

sentit forahtun duruh dia alliu dei er nalles
mittit timorem, per quam universa, quae prius non

ano forahtun piheialt, anao einikeru arbeiti sama so
sine formidine observabat, absque ullo labore velut

chnuatlicho fona kevvonaheit pikinne kehaltan. nalles
naturaliter ex consuetudine incipiat custodire, non

giu forahtun dr hella uzzan minnu enti uuona-
jam timore gehennae, sed amore Christi et consue-

heite. dei selbun cuatiu dr lustida hcreftio, dei
tudine ipsa bona et delectatione virtutum, quae de-

tin giu in uue- racmannan heinan fona
minus jam in ope- (p. 30 *a*.) rarium suum mundum a

hachustim suntom atume uuihemv keuuerdonter ist
vitiis et peccatis spiritu sancto dignabitur

kehaucken
demonstrare.

Ex Otfridi euangeliorum libro quinto.

VII. Maria autem stabat ad monumentum.

Mariun thes thoh ió nirthroz, stuant uzana thes grabes roz
zi steti thar ginoto: si minnota inan thrato.
Habeta si nu in uuar min minna mihilo sin,
mihilo liubi (thes uuortes mir giloubi);
Minna mihilo ubar al, so ih thir hiar nu sagen scal,
thie druta giangun thana sar: siu stuant thoh uuéinota thar.
Si thia stat noh tho nirgab ioh luagata auur in thaz grab;
si auur thar tho suahta: so harto siu sin ruahta.
Ther man ther thaz suachit thes er harto ruachit,
thar er es mithont mista in uuar, er kerit suachit auur thar.
Thiz wib ouh thaz hiar sitota. si iz al irsuachit habeta:
ni suahta siu thar thes thiu min, luageta auur tho thar in.
Tho sah si sizzen scone thar engila zuene.
sie uuarun fronisg filu fram, so in Kristes selben grabe zam.

Cod. Frising. 5. in om. 11. truta 12. si (sic et Vind.) thoh om. 13. noh] doch 14. luageta 19. Dar (d pro th tantum non ubique) midon missa 20. cherit 23. thar thes] des thar 24. luegeta 25. schone 26. zuuene 28. christes (sic plerumque)

Zi then fuazon saz ther eino, thar Krist lag doter eino,
zen houbiton ther ander, thar ther lichamo lag ér.
Sie sprachun thio unthulti joh uuaz si thara uuolti:
ira muat sie ouh sertun, thaz sie thes fragetun.
Uuib, ziu kumistu thar? uuenan suachistu sar?
uuaz ungifuaro thinaz ist, so ungimacho riuzist?
Mag mih, quad si zi in do, les gilusten uueinonnes:
ser ioh leid ubar uuan ist mir harto gidan.
Haben ih zi klagonne ioh leidalih zi sagenne:
ni uueiz ih les in gáhe, uuar ih iz ána fahe.
Thaz ser, thaz thar ruarit mih, théist leidon allen ungilih;
iz ubarstigit noti allo uuidarmuati.
Mir ist ser ubar ser; ni ubaruuintu ih iz mer;
ni uuan es untar manne iamer drost giuuinne.
Sie eigun mir ginomanan liabon druhtin minan,
thaz min liaba herza: bithiu ruarit mih thiu smerza.
Ni uuas in thar ginuagi thaz man nan irsluagi,
suntar se ouh biuuurbin thaz sie nan giburgin,
Thaz friunt nihein ni uuesti uuio man nan firquisti
ioh uuio man nan firduasbti mir zi leidlusti.
Bithiu, fro min, so ih iu redinon, ni meg ih thaz irkoboron
théih iamer frauuo lusti gilaze in mino brusti.
Ioh so ih iu hiar nu zellu, uuard mir uue mit minnu
theih sino liubi in mih giliaz, ob ih sia niazan ni muaz.
Oba iaman thoh giquati uuara man nan dati,
odo mir gizeliti uuara man nan legiti,
Thaz ih thoh in thera doti uuaz thionostes gidati
themo lioben manne, uuaz uuari mir thanne?
So sliumo si tho thaz gisprah, si sario uuidorort bisah:

30. Dar krist toter lag eino 37. kumist du 38. suachis thu 41. lês 42. gilusthen 44. hartho 46. leidilich zi saganne 50. ungilich 56. trost 58. Liobon trahtin 65. nuissi 66. irquisti 67. firtuasbti 81. doch inderu toti 82. dionestes gitati 84. mih 85. tho om. gisprach 86. uuidarort

thar sah si druhtin stantan ioh habeta inan funtan.
Si uuiht thoh sin nirknata, ioh giuuisso uuanta
theiz in ala uuari ther gartari uuari.
Frageta er sa sare, ziu si rúzi thare,
uuaz súahti si so harto thero klagontero uuorto.
Fró min, quad si, dua mih uuis oba thu nan namis
ioh uuara thiu thin guati then minan liobon dati.
Ih giagaleizon, thaz ist uuar, thaz ih inan giholon thar:
ni klekent mir zi heiti thio liebun arabeiti.
Ni nanta si nan drof er thuruh thaz mihilâ ser:
si uuanta in ala festi thaz mannalih iz uuesti.
Bi namen er sa nanta, ioh si nan sar irkanta:
zi fuazon si sar ilta: thes hiaz er sia duan bita.
Inthabe, quad er zi iru, thih; drof ni ruari thu mih.
ni fuar ih noh nu tharauuert in mines fater geginuuert.
Gizeli uuorton thinen then bruodoron minen,
thaz habes thu irfuntan, theih bin fon tode irstantan,
Ioh theih faru in rihti in sines selb gisihti,
in fronisgi gisiunes thes druhtines mines.
Zelin thu ther boto bist, er got ioh iro fater ist;
thaz lazen sie in uuara thia ungilouba in fiara.
Ni deta si thes tho bita, zen iungoron si sar ilta,
sageta in tho thaz si nan sah, ioh uuort thiu er zi iru sprah.

VIII. Spiritaliter.

Ih uuillu hiar gemeinen, uuaz thie engila bizeinen,
thie sconun ioh thie uuizun, thie in Kristes grabe sazun,
Thie thar in resti frono gizamun so scono;

87. truhtinan 97. tua 100. tati (t pro d saepissime) 104. Thie (sic et Vind.) 105. 114. trof 106. Duruch 108. mannalich iz uuissi 109. namin 110. si inan 111. illta 112. tuan 113. thich 115. noch 118. bruadoron (sic et Vind.) 119. tu 122. selbes 123. froniski 124. Truhtines (om. thes) 125. Zeli in 128. ungilouba 129. teta 131. inan gisach 132. sprach 1. willa 2. thia 3. schonun 6. schona

uuarun skinenti fram, so gotes boton uuola zam.
Ioh thaz ist mihil uuuntar, thaz sie so sazun suntar,
sih thar so gieinotun thera steti guatun.
Thaz uuir engil nennen, thaz heizent, so uuir zellen,
botun in githiuti Frenkisge liuti,
Thie io thaz iruuellent, thaz sie thaz gizellent
sar in horsglicha frist, so uuaz so in gibotan ist.
Sie meinent hiar thie zuene, thie engila sine.
duent unsih giuuisse fon themo irstantnisse
Thie selbun gotes thegana, thie uns scribent Kristes redina,
thie uns scribent sino dati ioh selbaz sin girati.
Thaz ist uns irougit, thaz got ist Kristes houbit:
uuizzist thaz gimuato, theist druhtin unser guato.
Ther zen houbiton saz, ther kundit, wizistu thaz,
uns in giuuissi thaz Kristes gotnissi.
Then man zen fuazon gisah, der zeinot ander gimah;
ther zeinot scona giuuurt, thera selbun lichi giburt.
Iohannes, wizistu thaz, zi kristes houbiton saz,
tho er so hoho gisan, thes euangelien bigan,
Tho er so hoho iz fuarta, thaz gotnissi ruarta
mit uuorton filu diofen, thara uuir zua io ruafen.
Gihógater ouh thero fuazo: uuant er giscreib uns suazo
ofono filu fram, uuio er hera in uuorolt quam,
Uuio druhtin deta so imo zam, er unsan lichamon nam,
uuio er uuard ouh hera fuas ioh nu buit in uns.
Bi namen sin druhtin nanta, so ih hiar fora zalta;
(giuuaso ioh thin kundo ist, then thu bi namen nennist);
Sama so er zi iru quati: irknai mih binoti;
in muate laz thir iz heiz; uuanta ih thinan namon uueiz.

7. schinenti 9. michil 16. Frenchisge 20. giboton 21. thia suuene 22. Thie 23. Tuent unsich 26. 27. scribent uns 34. uuizist du 37. gisach 38. gimach 39. schona giuuart 41. uuizist thu 47. tiufen 50. giscreip uns suuazo 52. uuerolt 57. trohtin sih. 59. Gisuuaso ioh thin 64. thinen

Si nân sar irkanta, so er then namon manta,
thaz si garo er firliaz unz er sia uuib hiaz.
So ist themo gotes drute gisprochan zi guate,
Moysene in uuare, themo uuizodspentare,
(Ih, quad druhtin, uueiz thih bi namen, thaz ni hiluh thih;
bi namen uueiz ih thih al, so man sinan drut scal:
Náles théih thih zeino mit uuorolti gimeino;
ih uueiz thih suntaringon in thines selbes thingon),
So uuard ouh hiar bi thaz uuib, thiu thar tho suahta thaz lib.
si irkanta nan so er uuolta, tho er then namon nanta;
Sama so er zi iru quati: irknai mih binoti;
in muate laz thir iz heiz, thaz ih thinan namon uueiz.
Thaz uuib zi thiu gifandta, then iungoron iz kundta:
aller erist tho thaz uuib in gisageta thaz lib.
Nim gouma hiar nu noti thio uuuntarlichun dati;
thaz fronisga gizami ioh thaz seltsani.
Gab iu uuib uuanne themo gommanne
bittiri todes; thiu natara gispuanses
Quam auur thisu nu in uuar ioh kundta thaz lib sar
uuib, so ih thir redinon, er ist gommannon;
Selbso druhtin quati ioh er iz zithíu dati,
thia botafcaf sus suntar, theiz uuari mera uuuntar
Fon theru selbun henti, the thod giscankt iu enti
ioh uuemmon tho manne gab zi drinkanne,
Fon theru infahent (théist ouh uuib) au thaz euuiniga lib,
freuuida zi libe: ni sit irbolgan uuibe.

Laudes Ludovici regis.

Einan kuning weiz ih, heizit her Hludwig,
ther gerno gode dionôt: wol er imos lônôt.
Kind warth her faterlôs: thes warth imo sâr buoz;

73. 74. 75. thich, dich 75. ih om. 76. trut schal. 77. thih] diz 78. uuerolti 79. dich suntiringon 90. Dien iungiron iz chundta 91. thoh 94. Thia (sic et Vind.) 106. uuunthar 110. Diu tod gischanctiu enti

holôda nan truhtîn, magaczogo warth her sîn.
Gab her imo dugidi, frônisc githigini,
stuel hier in Vrankôn. sô brûche her es lango.
Daz gideild er thanne sâr mir Karlomanne
brûder sînemo, thia czâla wârîn âno.
Dô daz warth al geendôt, korôn wolda sîn god,
ob her arbeidi sô lango tholôn mahti.
Liez her heidine man obar sê lîdan,
thiot Vrancôno mannon sîn dionôn.
Wurdun sum erkorane, sume sâr verlorane;
haranscara tholôta, ther êr misselebêta.
Ther ther thanne thiob was ind er thanana ginas,
nam sîne vaston, sîdd warth her guot man.
Sum was luginâri, sum was skâchâri,
sum falloses, ind er giburtha sih thes.
Kuning was ervirrit, daz rîchi al girrit;
was erbolgan (imo) Krist, leidher des ingald iz.
Thô erbarmêd iz god, wiss er alla thia nôd,
hiez her Hludwîgan tharot sâr rîtan.
Hludwîg kuning mîn, hilph mînan liutin:
heigun sa Nordman harto bidwungan.
Thanne sprach Hludwîg: hêrro, sô duon ih,
dôt ni rette mir iz, al thaz thu gibiudist.
Thô nam her godes urlub, huob her gundfanon ûf,
reit her thara in Vrankôn ingagan Nortmannon.
Gode thancôdun, thes ni beidôdun
quâdhîn al: frô mîn, sô lango beidôn wir thîn.
Thanne sprach lûto Hludwîg ther guoto:
trôstet iuh gesellion, mîne nôtstallon.
Hera santa mih god joh mir selbo gebôd,
ob iuh rât thûti, thaz ih hier gefuhti,
Mih selbon ni sparôti, unz ih iuh gineriti.
nu wil ih thaz mir volgôn alle godes holdon.
Giskerit ist thiu hierwist sô lango sô wil Krist:
wil her unsa hinavart, therô habêt her giwalt.

Sô wer sô hier in elljan giduat godes willjan,
quimit her gisund ûz, ih gilônôn imos.
Bilîbit her thâr inne, sînemo kunnje
. . . .
Thô nam her skild indi sper, elljanlîcho reit her,
wold her wâr errahchôn sîna widarsahchon.
Thô ni was iz buro lang, fand her thia Northman.
gode lob sagêta her sîht thes her gerêda.
Ther kuning reit kuono, sang lioth frôno,
joh alle saman sungun kyrieleison.
Sang was gesungen, wîg was begunnen;
bluot skein in wangôn, spilôd under Vrankôn.
Thâr vaht thegenogelîh, nichein soso Hludwîg.
snel indi kuoni thaz was imo gekunni.
Suman thuruchsluog her, suman thuruchstach her;
her skancta ce hanton sînan fîanton
Bitteres lîdes. sô wê hin hio thes lîbes.
gilobêt sî thiu godes kraft; Hludwîg warth sighaft,
Gab allin heiligôn thanc; sîn warth ther sigikampf.
io dâr abur Hludwîg kuning was sâlîg,
Garo, sos er hio was, sewâr sos es thurft was.
gihalde inan truhtîn bî sînan êrgrehtîn.

Ex Tatiani harmonia euangeliorum lingua Francica expressa.
(cod. Sangall.)

(cap. 79.) In thero ziti herodes tetrarcha santa inti nam iohannem inti giheftita inan in carcare umbi herodianem philippes quenun sines bruoder bithiu her halota sia. quad iohannes herode. nist thir arloubit sia zi habenne herodias fareta sin inti uuolta inan arslahan. ni mohta. forhta then liut uuanta her inan habeta samaso uuizzagon. sama herodes uuollenti inan arslahan forhta imo uuizenti inan rehtan man inti heilagan inti hielt inan inti gihorentemo imo thaz her managu teta inti lustlihho horta inan. inti soso tho tag gilumphlih giburita herodes sinero giburti

gouma teta then heriston inti then giereton inti then furiston galileae. soso tho ingieng dohter theraselbun herodiadis inti gisalzota inti thaz gilihhet herode inti then saman sizzenton. ther cuning quad themo magatine. biti fon mir thaz thu uuile inti ih gibu thir. inti gisuuor iru thaz so uuaz so thu bitis so gibu ih thir. thoh thoh halftanod mines rihhes. so siu uzgieng quad zi ira muater. uuaz bitu ih. inti siu quad houbit iohannes thes toufares. so siu tho ingieng sar mit ilungu zi themo cuninge bat inan quedenti ih uuili thaz thu sliumo gebes mir in diske iohannes houbit thes toufares. inti uuard gitruobit ther cuning thuruh then eid thoh inti thie thar saman sazun. ni uuolta sia gitruoben inti santa sinan uuartari inti forhoubitota iohannem in themo carcare. inti uuard tho brungan sin houbit in diske inti uuard gigeban themo magatine inti siu gab iz ira muater inti zuo gangante sine iungiron namun sina lih inti bigruobun then in grabe. inti quemente cunditun themo heilante. tho gihorta herodes marida thes heilantes inti allu thiu dar uuurdun fon imo inti zuehota uuanta bi thiu gisprohhan uuas fon sumalihhen thaz iohannes arstuont fon toten. fon sumalihhen ouh thaz helias sih arougta. fon anderen ouh thaz ein uuizago fon alten arstuont. tho quad herodes ih arhoubitota iohannem. uuer ist thanne theser fon themo ih gihoru solihu. inti suohta zi gisehanne inan. so thaz tho gihorta ther heilant fuor thanan in skeffe in uuuosta stat suntiringon. so so thaz tho gihortun thio menigi folgetun imo fuozfendon fon then burgin. inti uz ganganter gisah mihhila menigi inti miltita iru inti heilta iro siohhon.

(cap. 80.) Abande giuuortanemo zuo gangente thie zuelifui quadun imo. furlaz theso menigi thaz sio farento in burgi inti in thorf thiu thar umbi sint sih giuuenten. inti finden phruonta bi thiu uuir hier in uuuosteru steti birumes. tho quad in ther heilant. sie ni habent thurfti zi faranne. gebet ir in ezzan. tho antuuurtita imo phi-

lippus. zuei hunt phendingo brot ni gimugun in thaz iro einero giuuelih luziles uuâz inphahê. tho quad her in. uuio managu brot habet ir. quad imo einer fon sinen iungiron bruoder simones petres. hier ist ein kneht ther habet fimf leiba girstine inti zuene fisca. noba uuaz sint thisiu untar so managen. nisi thaz uuir faremes inti coufemes in allo theso menigi phruonta. her quad in bringet sie mir hera inti gibot her in thaz sizzen tatin after gisellaskefin ufan gruonemo grase. inti sazun in teil thuruh zehenzuge inti thuruh fimfzuge. inphanganen tho fimf brotan inti zuein fiscon scouuota in himil inti giuuihita siu inti brah inti ziteilta sinen iungiron. thie iungiron tho then menigin. inti azun sie alle inti uuurdun gisatote. namun sie thio aleiba zuelif birila thero broccono folle. thero ezentero uuas zala fimf thusunta gommanno uzan uuib inti luzilu kind. inti sar gibot her thie iungiron stigan in skef inti furifaran inan ubar then seo zi bethsaidu unzaz her furliezi thie menigi. thie man tho sie gisahun thaz her teta zeihhan quadun thaz theser ist uuarlihho uuizago thie ther zuouuert ist in mittilgart. ther heilant tho so so her thaz inkanta thaz sie zuouuerte uuarun thaz sie fiengin inan inti tatin inan cuning floh inti furlazaneru thero menigi steig in berg eino beton.

Ex codice Monacensi saec. x.

sosesnel snelle mo pegágenet anderemo,
sô uuirt filo sliemo firsniten sciltriemo.

---

der heber gât in lîtûn, er tregit sper in sitûn,
sîn balt ellen ne lâzit in vallin.

---

sicut et Teutonice de apro
imo sint fûeze fuodermâze,
imo sint purste ébenhô forste
unde zene sine zuuelifelnige.

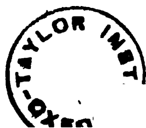
Ex Marciano Capella Teutonico (lib. ii. p. 27 — 30. ed. Grot.).

(p. 101.) Vnz sî dáz ál uuórhta. sô gesáh íro dîonest uuîh periergia. dáz tir chît studiosa operatrix. fúre sia sórgendíu. uuánda sî íro giáltera uuás. uuáz si téta. sî dánches tára châme. álde dára geséndet uuâre fóne dero mûoter. — Únde sô sî gesáh uuártendo dúrh tîa nûot tero túron. sîa dáz állez réisonta. — Sô begónda sî éina ándera íro díu inchúnnen. díu agrimnia hîez. daz chît uigilia. únde iníro chémenatun dero vuáhto flág. zíu sî íro fróuuvn éteuuaz nelîeze slâfen. íro scôni zebeháltenne. uuánda uuáchun bléichi máchont. — Síd sî iz állez fúre sîa tûon máhti. úbe sî iz íro bifélehen uuólti. — Únde chád síh irfáren háben mánige stete. únde uuóla befúnden háben. uuáz íro uuídemdíuue. íh méino septem liberales artes quúnnen éigîn fóne íro brûtegómen mercurio. ióh chléinlistes. ióh vuîb (p. 102.) zîerdo. ióh ánaslóufo. — Ýnde íro uuésen chúnt. uuáz sélber der brûtegomo tûe. uuáz man ióh tûe in iouis hóue. — Vnde úbe der tágerod sîna fáccheluın. únde sîn scôna lîeht inzúndet hábe. — Vbe dero súnnun réita inuuágo uuâre. únde des tágosternen rós káro uuâre. — Únde sô getânes knûoge ságeta si. dáz sî ál erlûoget hábeta. mít fáreuuizlichero spého. — irrumpit. Tô gîeng ín álles káhes íro mûoter. — Sî sâr. sô sî sîa gisáh. gágen íro lóufende. únde sîa chússende. ságeta sî íro. uuáz sî uuárnungo gemáchot hábeta. — Áber sî gâb íro uuât. únde zîerda mít tîen sî gegáretíu. síh neerchâme dero góto míteuuíste. — Sî gáb íro uuât zelîche. dáz íst tíu ínuuertiga ratio. únde úbersloufe skînhaftez. ébenuuîzez mílche. dáz íst tíu scôni íro honestatis. (p. 103.) únde íro sapientiae. — montis umbratii. Dáz sîe uuólton uuízen geuuórhtez uuésen. ûzer déro uuóllo dero tíurron chríutero. mít téro síh káreuuent tîe fruoten híscofa in india. únde díe ánasídelinga umbratii. Vuánda indis uuáhset tíu uuólla án dien chríuteren. mít téro

sie íro bíscofa gáreuuent. álso óuh seribus tia sídâ uuáhsent. ándien bóumen. ûzer dîen die féllola uuérdent. — Únde uuás iz ûzer bissinemo gárne. sô iz târ inlánde síto íst. tár dér fláhs uuáhset. tér bissus héizet. — praenitebat. Tára nâh légeta sî ûfen íro hóubet mágedlichen góldring. tér méist clánzta fóne déro scôni. dero míttun gímmo. fh mêino díu gâgen míttemo énde stûont. — An déro gímmo stûont tîefo gegráben. éin gehélmot tíerna. gefûrehúllotiu. sámo so dáz pílde getân uuás tero troiâniscun tóugeni. Palládium stûont târ ána gegráben. dáz chît effigies palladis. táz troiani gebórgen hábeton. uuánda iz in fóne hímele chómen uuás. sô sîe iz uuízen uuólton. So uuío éin ánder palladium dâr zeánasíhte uuâre. míchelez. hólzinez. Áber dáz uuârra palladium uuás fílo lúzzelez. trôlicho séhentez. (p. 104.) únde uuéne scáftontez. Dés kelîhnisse trûogen die troiânisken chúninga. an íro coronis inlásprûhe gemma. — Áber íro sélbun nám sî dén béndel ába. dén sî íro gáb sîh zebrúst pendelonne. i. fasciam pectoralem. mít téro sîh fróuuvn íu zíerton. tíu caritatem bezéichenet. — Únde nío íro tóhter âne sia gegáreuuêt neuuúrte. bédíu bánt sî íro. dáz íro iz sô fílo báz zâme. — Álle dáz skûohta sî sîa. mít kefíóhtenemo bíneze. nío íro lída feht stírbiges nebeuuúlle. Der bínez pezéichenet inmortalitatem. uuánda er îo grûone íst. fóne déro názi. án déro er stât. únde dánnan er námen hábet. — Áber mít uuízemo róuhfáze. fóllemo stánctiurdon. uuárd íro hánt pehéftet. Taz róuh pezéichenet tén líument téro tugedô. die án dien uuîsen îo súlen uuésen. — Sô uuárd táz ter tág pegónda décchen die stérnen. — Irbáronde dîa únera dero (p. 105.) mán ézon. Cibus héizet grece brosis. dánnan sínt ambrones kenámot. Díe héizent óuh antropofagi. dáz chît commesseres hominum. inscithia gesézzene. Sîe ézent náhtes. tés sie sîh táges scámen mûgen. álso man chît. táz óuh hâzessa hier inlánde tûen. Áber uuelétabi die ingermánia sízzent. tîe uuir uuílze héizên. díe nescáment

síh méht zechédenne. dáz sîe íro parentes mit méren réhte ézen súlin. dánne die vuúrme. — Sô iz únder zuísken líehten íst. — Sô der tágostérno inscônero fáreuuo skînet. — Sô der grâuuo rîfo uuírt ándemo écccheroden tóuue. — Unde diu scâf ûz ándia uuéida dríngende. die stígâ eruuégent. — Sô áber die sórgun grûozent tiu hérzen. — Unde der slâf hína flíhet zeloetheo fluuio. dâr sîne séldâ sínt secundum fabulas. uuánda er obliuionem máchot. álso óuh tíu sélba áha tûot tien sêlon post mortem dâr trínchentên. — Andíu uuárd éin sûoze stímma fóre íro túren. mít mánigfaltero lústsami. — sacramentis. (p. 106.) Tén sonum máchota díu manigi déro gesámenoton musarum. mít méisterlicho gerárten lûtôn. zeêron dien uuíhên brûtlóuften. — plenitudo. Dâr negemángta suégelsánges. nóh séitsánges. nóh téro fólleglichi dero órgenlûtun. — Áber gerárte zemámmentsamemo sánge. íóh kduuvngenemo zemézhaftigemo ûzlâze. getâten sie sáment stílli dero mágedo sánge. únz sie óuh táz erfólloton. Zeêrest súngen diu musica instrumenta. dára nâh súngen sélben die musae. — Vnde dô úberuuant íro gesémine. álla día órganlichun sûezi. béidiu. íóh indéro lûtreisti dero stímmon. íóh indéro lústsami dero vuîsun. — Únde mêterlicho súngen siu dísiu uuórt. — Nû far ûf tîerna inhímeliske séldâ. gerístig píst tû sólchemo gehîleiche. Dîn suêr iuppiter héizet tíh fúnden. úber díe hóhen stérnen. (p. 107.) — caepit. Tô sáng sús urania. dien ánderên gesuîgentên. — Nû fár. únde síh tia hímeliskun mánigi. únde díe hóhina dero hímelgíbelo. únzuîueligiu. únde báldiu. fóne dero góteheite. Dea uuérdendo. uuírdest tû dés álles kuís. tés tu fóre uuâre únguis. — raptibus. Tû uuâre êr frágende. uuáz tíe zesámine háftenten ringa dero planétarvm úmbe uuárbti. nû uuírdet táz tû sélba scáffunga tûost íro férten. — aspicies. Tû gesíhest tir sélba sô dû dára chúmest. uuío getân geflúhte die ringa binde. — Uuélich nústa sîe úmbe hábee. Uuánda ultima spera. dáz

chit caelestis spera. úmbe hábet tie ándere. — Unde uuío mánige dero éngeron. der uuîtero ring úmbehábe. — Uuáz tero planetarum ferte iágoe. uuáz sie óuh lézze. Dáz tûot tíu chráft tero súnnun. Sî gíbet in éinuuéder, spûot álde tuâla. — Unde uués skîmo den mânen getûe., uuáhsen. únde suînen. Sô er férrost kât fóne déro súnnun. sô mág sî ín únder skînen. bedíu íst er dánne fól. sô er áber bî íro gât. uuánda sî ín dán- (p. 108.) ne óbenân ána skînet. pedíu íst er dánne uuáner únseren óugon. — Uuélih fiur den hímel erlîehte. Vuélez âna dero súnnun? — Vnde uuío mánige stérnen sí uuídere getrîbe. Dáz tûot si die planetas. sô sî sie retrogrados máchot. — aspicies. Târ síhest tu. uuío getân dere góto flíht sî. únde uuélih scáf íro ríhtennes sî. Fár hína ûf tíerna inhímeliske sélda. uuírdig pist tv dáz tu sô geheíest. Tíh héizet fúnden iuppiter úber die stérnen dîn suêr. — tulerunt. Dîe brúnnen magnesiae hábent tíh ketrénchet: tû hólda dîerna dien dír gelîchetên musis. Magnesia íst in thesalia. Dâr íst libetros fons. úmbe dén mánige poetae sízzent. sámo so dîe nôte sîn poetae. díe in trínchên. Vuánda óuh tû philologia musicam chánst. pedíu skînet. táz tû libetron getrúnchen hábest. — Vnde dér brúnno dés rósses pegasi. dáz ûzer démo blûote uuárd gorgonae. hábet tíh ketrénchet. s. sáment tien poetis. Pegasus chît fáma. uuánda (p. 109.) poetae sínt samo si. bedíu chît man sie getrúnchen háben des prúnnen. dén pegasus ûzer dero érdo slûog. mít sînemo fûoze. — coraulis. i. poetis. Tír stât óbenan gelóuber aon. gezîerter mít poetis. Aulae héizent tîe fistulae. coraule héizent corneae fistulae. dáz chît tubae corneae. Coraulus sélber der cornicen. — Apollinis pérge dír gágene blûomen hábentemo. — camenis. Tû bechénnest tero poetarum carmina. mít sûozen metris. — chelin. i. cytharam. Dû chánst keánteron citharam pindari musici. — carmen. Dír irdénchentero. chán der séito únde daz zíterlîn síngen intraciskun. dáz chît álso or-

pheus sáng fóne tracia. — Vnser óuga. habe ingeuuónesheite. únser héilig sáng zelóbenne. — Vnde uuírt kesâligot fóne órganiskên. dáz chît sánglichen ríngen. Álso dánne ring án demo sánge uuírt. sô iz ío uuídere eruuíndet. zedéro sélbun stéte. dâr iz ána fíeng. Héue únde síng osapientia. sô fíndest tû día sélbun líttun án demo a. díu zêerest uuás an demo o. Dér sô getâno perhiodus. dáz chît circuitus. héizet colon. úbe daz uuórt târ ûz kât. sô íh tír nû zéigota. Vbe dáz neist. sô héizet er comma. — Fázo díh tíerna (p. 110.) ûf hína inhímela. sólih kehíleih kezímet tír. Iuppiter dîn suêr héizet tíh fáren úber díe stérnen. — Án stéte infáhest tû zelône. dînero árbéite. den scônen hímel. únde dero góto gesâze. únde día sippa iouis. táz tu sîn snóra uuírdest. hína ûf kefûortíu. únde gótheit infáhentiu. — i. noua carmina. Dû dír ío êr geuuón uuâre níuuiu carmina zemáchonne. — Íóh kemísgtíu mít mísselichero únde únébenmâzero regula. Vuío mánigfalte dir sî díu mísselichi dero níumon. uuér mág táz kezéllen? — Vnde uuáz tríscôzi máchoe. mít strácchentemo réize án dien sîton. únde gefûogtemo án dien órten. Dáz íst álso si châde. Dû chúre ingeometria. uuío drîréiza gréhte. án dien órten síh chússente. triangulum machont. — Vnde uuáz ter ríng úmbe bíege. dáz chît. uuío ál úmbe gebógener réiz. ten ríng máchoe. — (p. 111.) i. pulsus chordarum. Quóniu zechîesenne. díe uuárbâ des sánges. únde díe uuîsâ. únde díe rûorâ dero séiton. — Vnde álle líste zechîesenne. unde ál. dáz hímel sâzen máchon múgen. mít íro hóhen sínne. — in scenis. Tû bíst quón inscenis zesíngenne díu sáng. tero geschôhton tragicorum. mít coturnis. Coturni uuâren zebéiden fûozen geskáffene scûha. Scena uuás éin fínster gádem inmíttemo theatro. Dâr ínne gesâzen díe auditores tero fabularum. tragicarum. álde comicarum. — Vnde ána háben dáz kescûhe dero comicorum. — Vnde síngen díu sáng. tíu uuír fóne dír trûogen. dîne trûtun. — Súo-

zemo sánge únsih lácchentemo. únde scúndentemo. dáz uuír síu trûogin. únde gehîeltîn. — Nû singo íh tír mâged mít témo dúnse des sánges. uuánda dû gûtîn uuórten bíst. únsêr trôst. únde ûnser zúnga. — (p. 112.) — i. usibus. uel moribus. Tînen brûte stûol lústet míh zezíerenne mít sánge. díe zíerdâ lâ dû lichên dînên síten. — Vuérd mûozist tû sín dînemo hímelisken chárle mercurio. — Vnde állero hímel fróuuon zímigôsta. —

Ex Boethio de consolatione philosophiae Teutonice verso.
(lib. ii. prosa 3.)

(p. 62.) Táz íst álso chád sî. — Tíz nesínt óuh nîeht tíu scúldîgen lâchen dînero súhte. — Nûbe échert súslichíu uâske. dînes úngerno héilênten sêres. — Íh kibo dír sô is zît uuírt. tíu tráng. tíu díh túrhkânt. — Áber íniudíu. hábe gûoten drôst. únde neáhto díh nîeht uuênegen. — Hábest tû ergézen dînero sâldon. uuîolíh. únde uuío mánig sîe uuâren? — Íh uuíle des suígen. dô dû uuéiso uuúrte. dáz tíh tie hêrosten iniro flíht nâmen. (p. 63.) — Únde gechórnêr zedéro síppo dero hêrôstôn zeromo. dáz chít. zeéideme gechórnêr. dînemo suêre simmacho. uuâre du ímo lîeb. êr du ímo uuúrtîst síppe. Dáz tiu fórderôsta síppa íst. úbe der man geîlet. táz er lîeb íst. — Uuér nechád tíh tô saligen. sólicher suêres. únde sólichero suíger. sô chíuskero chénûn. sô êrsâmero tómen chíndo? — Íh neuutle dés nîeht chôsôn. dáz tû iúngêr guúnne dîe hêrscáft. dîe álte gúunnen nemáhtôn. Tû uuúrte iúngêr consul. — Táz óuh ánderên gescáh. táz uuíle íh úberhéuen. zedînên chréftigên súnder sâldôn. uuíle íh chómen. fóne dîen uuíle íh ságen. — Vbe ménniskon dîehsemo. zedehéinero sâlighéite zíhet. mág tánne déro skînbârûn éro keâgezôt uuérden? fóne dehéinemo geskéhenemo léide? — Íh méino. dáz tû sâhe zuêne dîne súne. sáment fóne dînemo hûs kefûoret uuérden. mít állero dero hêrrôn mánegi. ûnde mít álles tes líutes

méndi? (p. 64.) s. dáz sie mít tîen êrôn incuriam brâhte. pêde sáment consulatum infîengen. — Tánne ín sízzentên indemo sprâhhûs. ándemo hêrstûole. tû orator uuésendo. getûomet uuúrte dînes sinnes. únde dînero gesprâchî. án des chúninges lóbe? Síto uuás zeromo. sô chúninga mít síge fóne uuîge châmen. dáz man demo állero gesprâchesten beuálh taz sígelób. zetûonne incapitolio. fóre állemo demo líute. álso man ímo dô téta. Táz er áber chît insidentibus curules. táz chît er fóne díu. uuánda reges sâzen intribunali. dâr sie díngotôn. álde dâr sie iura plebi scáffotôn. áber magistratus sâzen incurulibus. tánne sie bérg réht scûofen demo líute. Curules hîezen. sámo so currules. uuánda íu êr consules incurru rîtendo adcuriam. târ ûfe sâzen. — Tô óuh táz keskáh. táz tû únder ín zuéin consulibus mittêr sízzendo. fólleglicho állero dero mánigi spéndotôst. tie síge gébâ. Téro sígo êrôn. uuâsen zuô. diu minnera. únde diu mêra. Tiu minnera hîez inchrîeskûn tropheum. dáz uuás. sô die hostes uuúrten zeflúhte bechêret. Tánne chám síge némo. fóne uuîge rîtendo. ûfen éinemo blánchen rósse. Ûfen démo uuárd er enfángen fóne demo plebe. âne die patres. tîe léitôn ín rîtenten incapitolium. únde uuúrten mactatae dâr oues insacrificium. Fóne díu hîez táz ópfer ouatium. Áber die mêra síge êra. fóne déro er nû ságet. hîez inchrîechiskûn triumphus. táz uuás sô die hostes. erslágen (p. 65) uuúrten. Tánne chám der uictor fóne uuîge. rîtende incurru. dîe quatuor albi equi zúgen. Ûfen déro infîengen. in patres. sáment demo plebe. únde léitôn ín adcapitolium. únde ópferotôn dâr tauros. únde úmbe geméina fróuui. nám man frôno scáz. ûzer demo erario. únde gébeta állemo demo búrglíute. únde dien síge némôn. gáb man palmas inhánt. únde laúream coronam anhóubet. únde gûollichôta man dén sigo mít lóbe. álso dâr fóre geságet ist. Tér uuás filo hárto geêret. témo daz lób uuárt peuólhen zetûonne. álde der scáz zespéndônne. Ter sígo há-

bet námen fóne dien signis. Sô dien hostibus uuérdent tie signa genómen. táz héizet sigo némen. — Ih uuâne dû betrúge dia fortunam: dáz si díh sô zértet. únde díh sô urîtet. Demulcet chît stréichôt. álso man dûôt. témo man zártôt. Delitiae sínt frîtliche sáchâ. díe uuír éigen. úmbe lústsámí. nálles úmbe dúrfte. álso turtures sínt. únde psitaci. — Tû hábest íro ânaguúnnen. dáz si nóh nehéinemo insúnder negáb. nehéinemo dînemo gnôz. Târ sî chît priuato. dâr lâzet si échert ten chúning fóre. Sie héizent álle priuati. díe chúninga nesínt.

lib. iii. metr. 12.

(alia manus. p. 179.) — Sâligo dér den lûteren úrspring pescóuuôt hábet álles kûotes. únde úber uuint ketân hábet tero írdiskûn búrdi. — Tô íu orpheus musicus fóne tracia. sînero chénûn dôd chlágonde mit chârelîchen, ketéta den uuáld kân. únde die áhâ gestân. — Vnde díu hínda báldo gîeng mít tien léuuôn. nóh háso hínt neforhta. stílle uuórtenen fóne sánge. — (p. 180.) — Tánne er óuh tára nâh hártôr châle nâh temo uuîbe. únde ín netrôstîn sîne léiche. díe álliu díng máhtîu getân hábetôn úngnádîge chédende die hímel góta. fûor er zedien hélle góten. — Vnde dâr rértende sûozo lidellentíu séit sáng. sô er scônisten gelírnêt hábeta besînero mûoter caliopea, dero musa. únde ín dér uuûoft scúnta. dér lúzzel gemáhta. únde ín des uuîbes mínna lêrta. díu imo den uuûoft ráhta. dáz sáng er. únde rôz. únz ín hélla erdrôz. — Vnde sús sûozo bát er gnâdôn. die hêrren dero sêlon. — Erchám síh tô dér dríu hóubet hábento túro uuárt. sús úngeuuónes sánges. — Vnde díe drî réche gérnun suésterâ. díe fertâne ménnisken getûont skíhtige. díe rúzen fóre âmere. Vuáz sint furiae. âne conscientia scelerátorum? Tíu iágôt sie. — Nóh ixionem netréib ín índíu daz rád zetále. Ixion uuás rex laphitarum. Der éidota zehéllo dáz er mít iunone slâfen uuólta. bedíu sólta er éin rád zebérge tríeben. únde dár míte ráng er. dés

nespûota ímo. Táz ist exemplum déro. díe mít tero uuérlte ríngent. tíu ío zetále gât. únde íro sectatores míte fûoret. — Vnde dér fóre dúrste erchéleto tantalus. tér neruohta dô des uuázeres. Tér gáb sînen sún. pelopem. fúre frísking zeézenne diis et deabus. zebesûochenne íro díuinitatem. bedíu stûont er dúrstegêr. índemo uuázere. únde nemáhta síhis tóh nío getrénchen. Tér góteo chórôt. témo (p. 181.) nesól báz keskéhen. — Vnde sánges sátêr. neáz ter gîr ínindíu tytio dia lébera. Dér uuólta mít latona slâfen iouis uxore. dáz ráh apollo. únde diana filia latonae, mít tiu. dáz ímo der gîr dia lébera âze. únde álso fílo er geâze. dáz si álso fílo geuuûohse. Díu fabula mánôt únsih tés. quia libido &c. — Zelézest chád ter héllo gót. uuánda ín erbármeta iz óuh. Vuáz múgen uuir nû mêr? ergébên demo mán sîn uuîb. zemîeto úmbe sînen sángléih. — Áber indîen uuórten. únde mít téro gedíngûn. únde mít téro scáffúngo. — Táz er hínnân fárendo. síh nehínder séhe. — Vuér mág uuíneskefte scáffunga getûon? Sélbiu diu uuínescáft scáffôt íro sélbûn. Also uirgilius chád. Quis enim modus assit amori? Vnde er áber chád. Omnia uincit amor. Vuánda óuh prouerbium íst. ubi amor, ibi oculus. pedíu lóse dir. uuío iz kefûor. — Áh zesêre. sô er sia nâh zelîehte brâhta. dâr uuárteta er íro. dâr ferlôs er sia. dâr stúrzta er sélbo. — Tíz spél síhet zû zeíu. ír daz mûot pegínnent uuénden. ánden ûf uuértigen dág. — Vuánda dér síh tára nâh kelóubet. únde áber uuídere síhet zedero héllo. sînên gelústen fólgendo. tér ferlíuset tára séhendo. táz er tíures keuuán.

Notkeri tertii translatio psalmi xxviii. (cod. saec. xii.)

— Diz ist daz sang dero folletanun herebergo, daz chít aecclesiae, in dero hier zefehtenne ist contra diabolum (uuider níderrise). Vox (stimma) prophetae ad fideles (ze gloubigen) in ecclesia. — Kotes chint pringent truhtene, brin-

gênt imo diu chint dero uuidero, daz chit apostolorum. Iro chint piat ir, iuuâh selben bringent imo. Duces gregis sint sie, daz chit, sie uuîsent den liut, pediu heizzent sie arietes. — Pringent imo uuola uuerchondo guollichi unde era. — Pringent guollichi sinemo namen. Preifent sinen namen úber al. — Petont in sinemo palatio (falanzo), daz sint úuuériu herzin. — Sin stimma schîllet uber diû wazzer, daz chit uber die liute, dien er chundet sin ea. — Got dero magencrhefte irdonerota. Der mahtigo Christus kebiutet prutelicho uzer demo uuolchene sines lichamen, daz uuir poenitentiam (riuuua) tûen. — Obe manigen uuazeren sizzet er. Manige sint sin sez; uuanda er an in bûuuet, so er sie praedicando becheret. — Sin stimma ist in crhefte; uuanda si gemag filo, unde getuet mahtige die, die iro gelós sint. — Sin stimma ist in michel uuerchungo. Si becheret sie in micheliu uuerch. — Sin stimma diu ist stimma des prechenten die cedros i. superbos (die úberuuân). — Uffen Lybano monte (berge) uuerdent die hóhesten cedri, die brichet er. Die hóhost kestigen sint in uuerlte, die gediemuotet er. — Unde gediemuotet sie nah imo selbemo. Victima (frîscinch) uuas er patri; victima uuerdent sie imo. Vitulus Lybani (chalb) uuas er; uuanda er iruuelet chalb uuas, solih diu sint, diu ufen Lybano geuueidot uuerdent. — Unde des fater trut uuirdet mennischo unde irstirbet, also einer dero iudaeorum. — Sin stimma ist des scheidenten daz fiur, daz chit die uuuótigen, dien filo heiz ze imo uuas; uuanda halbe nam er sie ze sih, halbe feruuarf er sie. — Sin stimma ist des irscuttenten daz einote, daz chit dero herzen, die ane got uuaren, tuot si sih erchomen. — Unde ér eruueget dia uuuosti cades. Also er in Cades teta rinnen uuazzer uzer steine, so tuet er fone imo chomene scripturas (scrifte) rinnen in desertum gentium (in uuuosti dieto). Er ist selbo der stein, also iz chit. Petra (stein) autem erat (uuas) Christus. Vox domini praeparantis cervos,

hoc est veloces ad intellectum (roschle ze fernumiste). Sin stimma ist des, der sih dero hirzo geuuarnot, die dia uueida niezen suln. — Dien hirzen indaot er die uualda. Er lazet sie in die tougeni dero scripturarum (scrifto). — Unde in sinero ecclesia (chilichun) sagent sie alle sina guollichi, iegelih gagen sinemo mezze. — Truhten habet sin gesaze in dero fluote. Truhten uuas in dero arca sament dien sinen, do sie in dero fluote saz. So ist er noh kesezzen sament dien sinen in dero ecclesia, dia in mitten fluctibus seculi (uuellon uuerlte) uueibot, daz er sia nu behalte, also er do behielt dia arcam mit dero ecclesia (prutsamenunga) bezeichenet uuard. — Unde dara nah sizzet er richesondo iemer. — Truhten gibet herti sinemo liute ze irlidenne die uuella unde die duniste dirro uuerlte, uuanda er in hier neheinen frido ne habet geheizzen. — Nah demo ende dirro uuerlte tuot er segen sinemo liute in frido. Den frido habent sie an imo selbemo. Disen psalmum zierrent misseliche zuspilunga, die allusiones heizzent. Also diu ist ad arietes (ze uuideren) unde diu ad cervos (ze hirzen) unde ad unicornes (ze einhurnon) unde ad vitulum Lybani (ze chalbe uualdis). Allusiones sint, die dingolih spilelicho des cruozent unde darazuo gezellent, daz sinero tate alde sinemo site alde sinemo namen geuallet. So an Virgilio ist, daz er chat. Ignemque excudit Achates (daz fiur schurfta steinunch). Uuola chad er den schurfenden stein, der sinen namen habeta. Solche sint in vita sancti Galli (in lib puoche), diu metrice (ze metre) getan ist, dar diu officia (ambaht) gesezzet uuerdent. Nota septem voces psalmi spiritus sancti.

Ex Wilrammi expositione super cantica canticorum.

(p. 65 Schilt.) 138. Hévigiv uuázzer nemóhton irlésken die mínna! nóh díe áha berúnent síe. Suíe dráte der persecutorum minae uuáren! ánte suíe lístlich iro blandimenta uuáren! síe nemóhten íedóch in mínen hóldon

daz fiur. unte daz ernost miner minnon irleskan! noh nemugon sie won der statekheite des geloiben conquatere; quante sie supra petram. id est super me sint fundati. 139. Obe der meanisco al sin guot hina gegit? in ist imo in kegin miner minnon dez minnist. Suén min dilectio perfecte inflammat! siv machet in contemptorem allis irdisgen guotes. unte machet in giregan des euuegen richtuomes. (p. 66.) 140. Unser suester ist noch uuenag! unte nehât noh der spunne nieth. Waz tuon uuir nu! se siv hinates sculi gegruozet uuerdan? Si siv mura! vuirche uuir uffe diu mura. silberine uuere. Si siv ture! ziuge vuir die ture zesamene. mit cedrinen tauelon. O synagoga! unser suester aecclesia de gentibus. ist noh parua numero! unte nekan niet iro auditores quasi mater enutrire mit den milche simplicis doctrinae. Nu helfe uvir iro sus. Sin deicheine indero vocatione gentium. dieder edes uuaren clari ingenio. unte instructi mundana sapientia! unte sie nu uuollent in fide also stark sin quasi murus super petram aedificatus! den offene vuir scientiam sanctarum scripturarum. ze diu. daz sie beide mit fortitudine fidei quae per murvm significatur. unte mit ueritate sacrorum eloquiorum quae per argentea propugnaecula intellegitur! kunnen unte mugen iro auditores beskirman contra hereticos. Sin abo decheine andere. dieder niene sin profundae sapientiae. unte sie fedeh iro auditores mit simplici doctrina kunnon imbuere. vnte vuizzon tempus tacendi et tempus loquendi. also daz ostium sumstunt clauditur. sumstunt aperitur! die mane uvir des. daz sie beide in selbon. ioch iro auditoribus sezzen uvire gebildenne uirtutes et exempla priorum patrum. der memoria also indefectiua ist. samo cedrus imputribilis (p. 67.) est! unte sie ouh latitudinem caritatis quae per tabulas cedrinas intellegitur. behalten erga Deum et proximum. 141. Ich bin selbo als ein mura! unte sint abo mine spunne als ein uvighus! uon den stunton. daz ich frido unte sine hulde guan. Uestr-

mûra bín ích ecclesia de gentibus. uuánt ích supra firmam petram. i. super fidem sponsi bín aedificata! unte ôuh de uiuis et electis lapidibus bín compacta. Mîne spúnne sínt als êin vuîghûs! uuánte súmelîche sô eminentes sínt in mînen membris. dîeder íro auditores kúnnon enutrire mít uberibus spiritalis doctrinae! únte sîese múgon quasi turris beskírman contra spiritales nequitias. unte contra hereticos. Vóne dánnan sínt doctores démo uvîghûse glîch! uuánte sîe ánderen dén populum álso uérro úber tréffent mít uitae sanctitate! álse daz vuîghûs ándere dîe maenia ciuitatis úber tríffet mít celsitudine et decore. Dîe êra nehábon ích ábo nîeht uón dechêînen mînen meritis! súnter uóne mînes sponsi gnâdon. der mír pacem hât guvnnan gégan aînen vater. mít effusione sui sanguinis. 142. Der sûonâre. hât eînen vuîngárton. íh meîno dén vuîngárton. dér dîe ménige des luîtes hât. Dér mîn dilectus. der uerus salomon. der mít sînemo tôde sûona hât gemáchot inter Deum et hominem! der hât eîne ecclesiam. quae est uinea sua. Íne meînon nîeht dîe ecclesiam in iudaea, paucis palmitibus plantatam. únte unius gentis finibus coartatam! ích meîno ecclesiam de gentibus. dîvder iam extendit palmites suos usque in fines orbis terrae! unte díuder infra macheriam (p. 68.) suam hât begríffan âllersláhta luîte. 143. Der hêrro. der den vuîngárton phlánzeta. der hât ímo uvînzúrnela gesézzet. Mîn sponsus. hât sîne ecclesiam bíderben agrîcolis beuólehan! prophetis. apostolis. doctoribus. Ér hât íro oûh gescáffet dív angelica praesidia. mít dén sîu beuuáret uuírdit contra temptationes. et daemonum infestationes. 144. Der mán der gît dûsunt sílberînero pfénníngo! daz ér des uvíntemôdes muô ze gebrûchan. Vir dictus est a uirtute. Von dánnan der mánlîcher túgede ist. der hûotet des gérno. daz ér in vinea domini nîeht mercenarius sî. der in déro vindemia nîet têil nehât! súnter agricola. der bêide sînemo hêrren uvírke! unt ér sélbo an démo uvíntemôde teîl hábe.

Démo

Démo sô zemûote íst! der gíbet állen uvérltlîchen rîchtuôm qui per millenariam summam intellegitur gérno híña! dáz ér der éuvegon remunerationis nîeht âtellig neuvérde. 145. Dóch ích mînen vuíngárton beuólehan hábe dén vuînzúr-nelón álso dú zélist. díe sîn huôten! ích tuôn sîn íe dóch sélbo álliz âna vuára. Dóch ích mîne ecclesiam beuólehan hábe prophetis. apostolis. doctoribus. únte ích íro ôuh gescáffet hábe dîv angelica praesidia ad tutelam! ích bín íro íedóch sélbo peruigil custos. qui non dormito neque dór-mio. 146. Díe dîne dûsúnt phénninga. sínt dír gehálton! ûnte zuírenzéhenzog sínt dén gehalten. díe des uvîngárton huôten. Wánte dú diuitias mvndi quae per millenarium figurantur uerkuisest. unte uermánest pro spe vindemiae. dîvder bezeíchenet dulcedinem aeternae retributionis! so íst dír gehálten copia caelestium praemiorum. quam oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit! únte guínnent áber díe duplicem remvnerationem prae aliis! díeder vineam domini. i. ecclesiam eius custodiunt! unte ad iusticiam erudiunt multos. (p. 69.) 147. Dú dá buîvuest in dén gárten! dîne fruîvnt hôrechent dés! lá mích dîne stímma uernéman. O sponsa. dúder flîz há-best álliz ana uirtvtum germina zephlánzene in dînen au-ditoribus. unte ôuh daz nîeht transeunter netuôst. uelut in tugurio manens cito recessura. súnter stâtlîcho bûen-tîv! kúnde mîn euangelium állen dén dú múgist! uuánte mír líeb únte lústlîch íst. dîne stímma zeuernémene! uuánta dú mîne gloriam queris. non tuam. Dîne frîunta hôrechent gérno dîner stímmo! uuante díe angelici spiri-tus. díe ích dír amicos unte defensores hábo gemáchot. unte díe animae iustorum quas de tuo coetu ad me as-sumpsi! díe méndent sích dînero praedicationis. unte fra-ternae salutis. 148. Flvîch vóne mír uvíne mîn! uvís glîch der reion. únte démo híntkalbe. indén bérgon dér stánknvúrzo. Du gebuîtest mír o sponse. daz íh dín euan-gelivm kúnde állen dén íh múge! dárzûo nemág ích mích

gemûozegan. quamdiu tu sponsus nobiscum es. Só dú per ascensionem uvírdist receptus ad paternum consessum! so mág ích dánne liberiùs úber ál kúndan dîn euangelivm. Vóne dánnan, skeîde uón mír per assumptam humanitatem. únte skeîne mír îemítton dîne helfa per diuinitatem! tûo daz instar capreae et hinnuli. dîe mán súmstunt síhet. súmstunt nîe ne síhet! únte laz daz uuérdan in montibus aromatum. scilicet an dînen heîligon. quorum conuersatio in caelis est. álse an dén hôhen bérgon! unte dîe dén odorem et famam uirtutum de se spargunt. álse die tuîren stankuvúrze.

EXPLICIT EXPOSITIO WILLIRAMMI ABBATIS SVPER CANTICA CANTICORVM.

